

EREĞLİ KÖMÜR HAVZASINDAKİ OCAKLARIN DEVLETÇE İŞLETTİRİLMESİ HAKKINDA KANUN¹

Kanun Numarası : 3867
Kabul tarihi : 30/5/1940
Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 5/6/1940 Sayı : 4527
Yayımlandığı Düstur : Tertip : 3 Cilt : 21 Sayfa : 686

Madde 1 – Ereğli Kömür havzası dahilindeki kömür ocaklarının tamamının veya bir kısmının Devletçe işlettilirilmesi karar vermeğe Cumhurbaşkanı salâhiyetlidir.²

Bu ocakların Devletçe işlettilirilmesi zamanı bir defaya mahsus olmak üzere kararname ile tesbit ve ilan olunur.

Madde 2 – Birinci madde mucibince verilen kararın ilanından sonra Zonguldak mıntakası İktisat Müdürlüğü tarafından imtiyaz ve imal ruhsat tezkeresi sahipleri namına ocaklarındaki mesul müdürlere ikişer mümessil intihap edilerek bunları üç gün içinde Zonguldak mıntakası İktisat Müdürlüğüne bildirmeleri tebliğ olunur. Bu müddetin hitamında mümessilin intihap edildiği bildirilmez veya intihap olunduğu bildirilen mümessiller üçüncü maddede yazılı işlerin görölmesi için davet olundukları toplantıya gelmezlerse, mezkûr müdürlüğün, müracaatı üzerine Zonguldak Vilâyetinin en yüksek dereceli hakimi bu mümessilleri tayin eder.

Madde 3 – İkinci madde mucibince intihap veya tayin edilen mümessiller İktisat Vekaletinin aynı sayıda tayin edeceği mümessilleriyle birlikte ocaklardaki menkul ve gayrimenkullerin miktar ve hali hazır vaziyetlerini gösteren bir zabıt varakası tanzim ederler.

İmtiyaz ve imal ruhsat tezkeresi sahipleri mesul müdürleri tarafından müntehap veya hakim tarafından tayin edilen mümessiller yukarkı fıkrada yazılı zabıt varakasının tanzimi için mıntaka iktisat müdürü tarafından yapılacak tebliğ üzerine en çok bir hafta içinde işe başlamaları lazımdır.

İşe başladıktan sonra on beş gün içinde zabıt varakalarının tanzimi mecburidir. Zabıt varakaları üç nüsha olarak tanzim edilip bir nüshası alakalı zat veya müesseseye, bir nüshası Ereğli Kömürleri İşletme İdaresine ve bir nüshası da İktisat Vekaletine gönderilir.

Madde 4 – Zabıt varakalarının üçüncü madde mucibince Ereğli Kömürleri İşletme İdaresine tevdiini takip eden aybaşından itibaren bu idare ocaklara ve bütün müştemilat ve teferruatına vaziyet eder.

¹ Bu kanunla, Ereğli Kömürleri işletmesine verilmiş veya devredilmiş bulunan madenlerin ve sinai tesislerini işletilmesi, 22/5/1957 tarih ve 6974 sayılı Mülga Kanunun 1 inci maddesinin (C) bendi ile Türkiye Kömür İşletmesi Kurumuna (TKİ) verilmiştir.

² 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 17 nci maddesiyle, bu fıkrada yer alan "İcra Vekilleri Heyeti" ibaresi "Cumhurbaşkanı" şeklinde değiştirilmiştir.

Birinci fıkra mucibince Ereğli Kömürleri İşletme İdaresinin el koyduğu tarihten itibaren imtiyaz ve imal ruhsat tezkeresi sahiplerinin, müstecirlerin ve intifa hakkı sahiplerinin ocaklar ile alakası kesilmiş olur.

Madde 5 – Zabıt varakalariyle tesbit edilen ocaklardaki menkul ve gayrimenkullerin kıymetleri ikisi İktisat Vekaletinden tayin ve ikisi de ocak mesul müdürleri tarafından intihap edilecek dört mümessil tarafından takdir olunur.

İkinci maddede yazılı zabıt varakası tanzimi işi için mümessil intihabı hakkındaki tebliğ ile beraber kıymet takdiri için de bir ay içinde iki mümessil seçilmesi ocak mesul müdürlerine bildirilir. Bu müddet zarfında mesul müdürler mümessil intihap etmezler veya intihap edildikleri halde kıymet takdiri için birbirini mütaakip üç toplantıya gelmez, yahut gelemeyecek mümessil yerine üç gün içinde yeni bir mümessil seçilmezse mıntaka iktisat müdürünün müracaatı üzerine bu mümessiller de mahallin en yüksek dereceli hakimi tarafından tayin olunur.

Kıymet takdiri işi vekalet ve mesul müdürlerin tayin ve intihap edeceği dört mümessilden teşekkül edecek komisyon tarafından yapılır. Komisyonlar dört mümessilin huzuriyle toplanırlar ve kararlarını ekseriyetle verirler. Komisyonlar el koydukları işleri altı ay içinde intaç ederek karara bağlamağa mecburdurlar. Verilecek kararların birer nüshası İktisat Vekaletiyle alakalı zat veya müesseseye tebliğ olunur. Altı ay içinde karara bağlanmayan işler altıncı maddede yazılı hakem heyetine tevdi olunur. Komisyon Kararları aleyhine bu kararların tebliği tarihinden itibaren bir ay içinde altıncı maddede yazılı hakem heyetine itiraz olunabilir. Bu müddet içinde itiraz edilmeyen komisyon kararları katidir.

Madde 6 – Hakem heyeti, Temyiz Mahkemesi Birinci Reisiyle Devlet Şurası ve Divanı Muhasebat Reislerinden teşekkül eder.

Reislerden birinin mazereti bulunduğu takdirde mensup oldukları heyetlerin daire reislerinden veya azalarından kendilerinin seçecekleri birer zat hakem heyetine dahil olur. Hakem heyeti vukubulan itirazları ve beşinci maddeye göre kendilerine tevdi olunan işleri en kısa bir zamanda tetkik ederek karara bağlar.

Hakem heyeti tarafından yapılan tetkiklerde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 529 uncu maddesi hükmü müstesna olmak üzere tahkime mütaallik hükümleri tatbik olunur.

Madde 7 – Kıymet takdirinde, sekizinci maddede yazılı olan tesisatın irat ve amortismanları hariç olmak üzere; yıkama tesisatı da dahil olduğu halde madenlerin bilcümle tesisatı ile işletmeye mahsus demirbaşlar için maden işletmesinden temin edilecek safi kar ve amortismanlar yekünü esas tutulur. Safi kar, bilançolarda görülen safi kardan başka Etibank'a ödenmesi iktiza eden icar bedellerini de ihtiva eder.

Normal işletme halinde bulunan ve cevher ihtiyatlarına göre istihsal miktarını azaltmadan bu işletmeyi en az yirmi sene idame edebilecek olan madenlerde safi kar ve amortismanlar yekünü olarak kıymet takdirine takaddüm eden son beş sene vasatısı alınır.

Normal işletmesinin beş senelik mazisi olmıyan madenlerde safi kar ve amortismanlar yekünü mevcut işletme neticeleri nazara alınmak suretiyle istihsal kabiliyetleri ve maliyet fiyatları takdir edilmek ve satış fiyatı olarak kömürün dörtte üçü iç, dörtte biri dış piyasaya sevk edildiği farziyle 1939 senesi Temmuz ayına mahsus resmi nispi cetvellerine esas tutulan hamule fiyatları alınmak suretiyle tesbit olunur. İkinci ve üçüncü fıkralar mucibince tesbit edilmiş senelik karın yedi misli madene kıymet olarak kabul olunur.

Madenin ömrü yirmi seneden az olduğu takdirde kıymet; yerine göre ikinci veya üçüncü fıkralar mucibince tesbit olunacak safi kar ve amortismanlar yekünü yüzde 14 iskonto haddi ve madenin devamı müddeti üzerinden hesap olunacak resülmalden ibarettir.

Madde 8 – Santrallar, kok, sömük, briket fabrikaları gibi tesisatın ve bunların teferruat ve müstemilatının, bilümmü meskenlerin ve içtimai tesisatın ve bunlara müteferri menkullerin kıymetlerinin tesbitinde defter kıymetleri esas tutulur.

Defterlerde kıymeti hazırası mukayyet olmayan veya defter kıymetleri vaziyetleriyle nispetsiz derecede yüksek görünen tesisat için takdir tarihindeki tesis veyahut satın alınma fiyatından normal amortismanlar çıkarılmak veya tesisatın bakım vaziyetleri ve bugünkü halleri nazara alınmak suretiyle kıymet takdir olunur.

Madde 9 – Depo ve mağazalarda mevcut yedek alat ve malzemeye faturaya müstenit maliyet fiyatları üzerinden, direk stoklarına takdir tarihindeki piyasaya göre kıymet takdir edilir.

Madde 10 – Üzerinde icar veya intifa hakkı teessüs etmiş olan madenler için takdir edilen kıymetten, hilafına mukavelelerinde sarahat olmadıkça mağaza mevcutlarıyla ve stok halindeki işletme malzemesine karşılık teşkil eden kısmı müstecire ait olmak üzere bakiyesi mukavelelerindeki esaslar dairesinde imtiyaz veya imal ruhsat tezkeresi sahipleriyle müstecirler ve intifa hakkı sahipleri arasında taksim edilir.

(Ek fıkralar: 20/3/1950 - 5612/1 md.)

Bu kanun gereğince takdir edilen kıymetlerin taksimi, hak sahiplerinin tayini ve bunlardan her birinin hisseleri miktarının tesbiti, aralarında bu hususlara mütedair ihtilafların halli suretiyle altıncı maddedeki hakem kurulunca yapılır.

Hakem kurulunca verilmiş ve henüz infaz edilmemiş kararlarla tesbit edilen bedeller de yukarki fıkra hükmüne tabidir.

Madde 11 – Dokuzuncu maddede yazılı eşya bedelleri kıymet takdiri muamelesinin katileşmesini mütaakıp peşin olarak ödenir.

Birinci fıkra haricinde takdir edilecek kıymetler mukabilinde hak sahiplerine Hazinece yüzde beş faizle bono verilir. Faiz, dördüncü maddede yazılı vaziyet tarihinden itibaren hesaplanır. Takdir edilecek kıymetlerin itiraz edilmeyen kısmına ait bonolar altıncı madde hükmüne tevfikan yapılacak itiraz neticesi beklenmeksizin derhal verilir.

Bonolar takdir muamelesini takip eden mali sene iptidasından itibaren Maliye Vekaleti Bütçesine konacak tahsisatla on sene içinde ve on müsavi taksitte itfa olunur.

Bu madde hükmüne tevfikân bedeli ödenecek kıymetler işletme idaresinin sermayesine ilave edilir.

Madde 12 – Ereğli Kömürleri İşletme İdaresinin çalışması için lüzumlu olduğu İktisat Vekaletince tasdik edilen arazi ve binalardan eşhasa ait olanlar 3710 numaralı kanun hükümleri dairesinde istimlak edilir.

Hazineye ait bina ve arazi Maliye ve İktisat Vekaletleriyle Ereğli Kömürleri İşletmesi İdaresi tarafından intihap edilecek birer kişiden mürekkep komisyon tarafından takdir edilecek bedel mukabilinde mezkûr işletmeye temlik edilir. Komisyon kararları katidir.

Madde 13 – 3444 sayılı kanunun üçüncü maddesinde gösterilen maden sütunlarına ait bedel tarifeleri İktisat ve Ziraat Vekaletlerince müştereken tesbit olunur.

Madde 14 – Bu kanunun tatbiki dolayısıyla yapılacak bilûmum nakli mülkiyet ve ferağ muameleleri her türlü vergi, resim ve harctan muaftır.

Bu kanun mucibince mülkiyeti naklolunacak gayrimenkullerin taviz bedelleri fariğlere verilecek bedellerden ayrılarak Maliye Vekaleti tarafından bir defada ödenir.

Madde 15 – Hakem heyetinin tetkik edecekleri işlerden dolayı ücret verilmez. Ancak bu tetkikatın istilzam edeceği zaruri masraflarıyla harcırahları ve bu kanunun tatbikatının icap ettireceği diğer masraflar umumi hükümlere göre Etibank tarafından tesviye edilir.

Ek Madde 1 – (19/7/1943 - 4476 sayılı Kanunun 1 inci maddesi hükmü olup ek maddeye çevrilerek teselsül için numaralandırılmıştır.)

Ereğli Kömürleri İşletme Müessesesiyle Türkiye Kömür Satış ve Tevzi Müessesesinde bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte müstahdem olanlardan bu kanunun neşri tarihinden itibaren üç ay içinde daimi kadroya alınacakların müktesep hak dereceleri, 3659 sayılı kanunun muvakkat birinci maddesi hükümlerine göre tesbit edilir.

Yukarıki fıkra hükmüne göre dereceleri tesbit edilenlerin bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte almakta oldukları aylıklar, intibak derecelerinden yüksek ise, her iki derece arasındaki fazlalık, terfi ile iktisap edilinceye kadar ödenmekte devam olunur.

Ancak bu fazlalık, başka daire ve müesseselerde ve tekaütlük muamele ve hesaplarında müktesep hak teşkil etmez.

1 Haziran 1943 tarihinden sonra tayin edilenlerle aylıklarına zam yapılanların bu hükümden faydalanabilmeleri için, bu tayin ve terfilerin İktisat Vekili tarafından tasvip edilmiş olması şarttır.

Ek Madde 2 – (26/12/1967 - 978/1 md. ile gelen numarasız ek md. hükmü olup madde numarası teselsül ettirilmiştir.)

Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumuna bağlı Ereğli Kömürleri İşletmesi Müessesesi tarafından işletilmekte olan Ereğli Kömür Havzası sınırlarının deniz altına uzanan maden kömürlerine şamil olmak üzere genişletilmesine Cumhurbaşkanı yetkilidir.³

Geçici Madde 1 – (3867 sayılı Kanunun kendi numarasız Muvakkat maddesi olup teselsül için numaralandırılmıştır.)

Devletçe işlettirilecek ocaklarda mevcut olup bu kanun mucibince Devlete intikal edecek olan nakil vasıtalarından İktisat Vekaletince lüzum görülenlerinin işletme hizmetlerinde kullanılması caizdir. Bunlar 1940 yılı Muvazenei Umumiye Kanununa bağlı D cetveline ilave olunur.

Madde 16 – Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

Madde 17 – Bu kanunun hükümleri İcra Vekilleri Heyeti tarafından icra olunur.

**3867 SAYILI KANUNA EK VE DEĞİŞİKLİK GETİREN MEVZUATIN VEYA
ANAYASA MAHKEMESİ İPTAL KARARLARININ YÜRÜRLÜĞE
GİRİŞ TARİHLERİNİ GÖSTERİR LİSTE**

Değiştiren Kanunun/ KHK'nin veya İptal Eden Anayasa Mahkemesi Kararının Numarası	3867 Sayılı Kanunun Değişen veya İptal Edilen Maddeleri	Yürürlüğe Giriş Tarihi
4476	Ek Madde 1	24/7/1943
5612	10	24/3/1950
978	Ek Madde 2	30/12/1967
KHK/700	1, Ek Madde 2	24/6/2018 tarihinde birlikte yapılan Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Cumhurbaşkanlığı seçimleri sonucunda Cumhurbaşkanının andiçerek göreve başladığı tarihte (9/7/2018)

³ 2/7/2018 tarihli ve 700 sayılı KHK'nin 17 nci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “Bakanlar Kurulu” ibaresi “Cumhurbaşkanı” şeklinde değiştirilmiştir.